

ПМУ ҰС Н 7.18.3/37

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі

С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті

Химиялық технологиялар және жаратылыстану факультеті

Биология және экология кафедрасы

6M060700 - Биология мамандығының магистранттарына арналған

Жасьшалық биология

**ПӘНІ БОЙЫНША ОҚЫТУ БАҒДАРЛАМАСЫ
(Syllabus)**

Павлодар

ПМУ ҰС Н 7.18.3/38

БЕКІТЕМІН

Химиялық технологиялар және
жаратылыстану деканы _____
К.К. Ахметов
2012 ж. «___» _____

Құрастырушы: б.ғ.к., доцент _____ Нурлина А.Б.

Биология және экология кафедрасы

Жасушалық биология пәні бойынша

БМ060700 - Биология мамандығы бойынша оқитын магистранттарға
арналған

пәні бойынша оқыту бағдарламасы (Syllabus)

Бағдарлама 20___ ж. «___» _____ бекітілген жұмыс оқу
бағдарламасының негізінде әзірленді.

Кафедра отырысында ұсынылды 2012 ж. «___» _____ № _____
Хаттама

Кафедра меңгерушісі _____ Ш.М. Жумадина

Химиялық технологиялар және жаратылыстану факультетінің оқу-
әдістемелік кеңесімен мақұлданды 2012 ж. «___» _____ № _____
Хаттама

ОӘК төрағасы _____ Р.Ж. Нургожин
2012 ж. «___» _____

1 Оқытушылар туралы мәліметтер және байланысу ақпараттары

Нурлина Айнагүл Балғақызы.

Биология ғылымдарының кандидаты, доцент

_____ кафедрасы _____ корпусында (мекен-жайы),
_____ аудиторияда орналасқан. Байланысу телефоны _____.

2 Пән туралы мәліметтер

Пән 1 семестрде оқытылады, оқытылу мерзімі 15 апта. Пәннің жалпы еңбек ауқымдылығы 150 сағат, оның ішінде 30 сағат аудиторияда жүргізіледі және 120 сағат өздік жұмыстарына берілген. Сабақ түрі бойынша аудиторияда өткізілетін уақыт күнтізбелік жоспарда берілген. Бақылау түрі – емтихан.

3 Пәннің еңбек сыйымдылығы

Семестр	Кредиттар саны	Аудиториялық сабақ түрлері бойынша байланыс сағаттарының саны						Магистранттың өздік жұмысының сағат саны		Бақылау түрлері
		барлығы	дәріс	Пр.	Зертх.	студия-лық жеке	барлығы	МОӨЖ		
1	3	30	15	15	-	-	-	120	30	емтихан
Барлығы										

4 Пәннің мақсаты және міндеттері

Пәнді оқу барысында магистрант өзінің биология саласы бойынша алған білімдерін терндетіп, оларды табиғат қорғау заңдарына үйлестіріп, қоршаған ортаны және табиғаттың қорларын заңды жолдармен қорғау, оларға зиян тигізбеу жолдарын оқып біліп және үйренеді.

Магистранттарды халықаралық шарт, келісім, конвенциялар және мемлекет ішінде табиғат қорғау жөнінде қабылданып жатқан заңдармен жақын таныстырып, олардан жан жақты мағлұматтар беріп, оларды активті түрде тез іздеп тауып алатын әдістерді үйрету, және қоғамдық тұрғыдан, мемлекеттік тұрғыдан табиғат қорғауда, табиғат ресурстарын жан жақты пайдалануда белгілі дәрежеде бақылау қоюды біліуді алдына мақсат етіп қояды.

5 Білімге, икемділікке және дағды-машықтарға қойылатын талаптар

Магистрант біліуі керек:

Қазақстандағы соттық билік жүйесін, мемлекет қатысатын халықаралық шарт, келісім, конвенцияларды, табиғатты қорғау, оның ресурстарын жан жақты тиімді пайдалану жөнінде қабылданған заңдарды

- ҚР 2004-2015 ж.ж. қабылдаған Экологиялық қауіпсіздік концепциясын
- Экологиялық аудит пен экспертиза өткізу әдістемелерін және табиғатқа нұсқан, зиян келтіретін мемлекеттік, қоғамдық бақылаулар жүргізетін тәсілдерді, әдістемелерді
- Сыртқы ортаны ластайтын залап заттар түрлерін, олардың қоршаған ортаға зиянды шекті мөлшерлерін
- Қоршаған ортаға зардап, зиян тигізетін әсерлердің, белгілі бір күштердің зияндық кесірін экономикалық әдістермен есептеп шығару, оны дәлелдеу әдістемелерін, тәсілдерін

- Сотқа табиғат қорғау жөнінде істерді беру, оларды жүргізу әдістемелерін

Магистрант істей біліуі керек:

- Сыртқы қоршаған ортаға кері әсер ететін, зиян келтіретін әсерлерді танып біліп оларды кез келген жерлерде анықтай біліу, басқалардан ажырату және оларды бұлтартпайтын дәлелдермен дәлелдей біліуді
- табиғат объектілеріне бақылау, керекті жерлерінде зерттеу, математикалық, лабораториялық анализ жасауды, зерттелген объектілерге қажетті құжаттар мен деректерді жинай біліуді
- бақылаулық, өлшемелі, таразылаулы әдістемелерді, құралдарды пайдалануды жобаланып, құрылысы жүріп жатқан объектілердің қоршаған ортаға әсерін экспертиза жасауға, және жұмыс істеп тұрған өндіріс, т.б.с.с. объектілерге экологиялық аудит жасауды.

6 Пререквизиттер: Табиғатты қорғау заңдары физика, жаратылыстану, биология, биогеоценология, экология, география, Жердің географиялық қабаты, Қоршаған орта және биологиялық әртүрлілікті сақтау сияқты пәндердің жетістіктерін қамтитын ғылым болып табылады.

7 Постреквизиттер: Өндірістік экология, қоршаған ортаның мониторингі.

8 Тақырыптық жоспар

№ п/п	Тақырыптардың атауы	Сабақ түрлері бойынша байланыс сағаттарының саны		
		Дәр	Тәж	МӨ Ж
1	Пәнге арналған кіріспе. Қоршаған ортаны қорғау заңдылықтарының даму тарихы.	0,5	-	
2	Қазақстан Республикасының Эколгиялық заңдылығы.	0,5	1	9
3	Мемлекеттік органдардың компетенциясы.	0,5	1	
4	Табиғат ресурстары және оны қолдану.	0,5	2	9
5	Қоршаған ортаны қорғауда іс-шараларды лицензиялау.	1	1	
6	Қоршаған ортаны қорғаудың экономикалық механизмі.	1	2	9
7	Экологиялық қалыптастыру.	1	1	
8	Экологиялық экспертиза.	1	1	9
9	Шаруашылық және басқа іс-әрекеттерге қойылатын экологиялық талап.	1	1	
10	Қалдықтармен жұмыс істеу шараларына қойылатын экологиялық талаптар.	1	1	
11	Қалдықтармен жұмыс істеу шараларын қадағалау.	1	1	
12	Төтенше экологиялық жағдай және экологиялық апатты аймақтар.	1	-	10
13	Қоршаған ортаны қорғауды қадағалау және мониторинг.	1	-	10
14	Экологиялық аудит. Стандарттау және сертификаттау.	1	-	
15	Ақпарат және мемлекеттік статистика. 0,5	1	10	
16	Мемлекеттік табиғи қорғау фондтары.	0,5	1	12
17	Қоршаған ортаны қорғау аймағындағы мәселелердің шешілуі және заң бұзу кезіндегі жазалау шаралары.	1	1	12
18	Экологиялық білім. Халықаралық ынтымақтастық.	1	-	
БАРЛЫҒЫ:		15	15	90

Пәннің қысқаша сипаттамасы (5-8 сөйлем)

10 Курстың компоненттері

10.1 Практикалық сабақтардың мазмұны мен тізімі

1 тақырып. Қазақстан Республикасының Эколгиялық заңдылығы.

№1 семинар. Негізгі терминдер және ұғымдар.

1. Қазақстан Республикасының Қоршаған ортаны қорғау Заңы.
2. Қоршаған ортаны қорғаудағы негізгі заңдылық принциптері.

2 тақырып. Мемлекеттік билік компетенциясы.

№2 семинар. Қазақстан Республикасы Үкіметінің қоршаған ортаны қорғау саласындағы компетенциясы.

1. Жергілікті басқару органдарының және облыстық атқару органдарының компетенциясы.

3 тақырып. Табиғат ресурстары және оны қолдану.

№3 семинар. Табиғи ресурстар және қолданушылар.

1. Табиғат ресурстарын пайдаланудың мемлекеттік бақылауы.
2. Мемлекеттік есеп және мемлекеттік кадастрлер.
3. Жалпы және арнайы табиғат ресурстарын пайдалану.

4 тақырып. Қоршаған ортаны қорғауда іс-шараларды лицензиялау.

№4 семинар. Табиғат ресурстарны қорғаудағы және қоршаған ортаны қорғау саласындағы лицензиялауға жарамды іс-әрекеттердің түрлері.

1. Лицензиялау тәртібі.
2. Табиғат ресурстарын пайдаланудағы келісім шарт.

5 тақырып. Қоршаған ортаны қорғаудың экономикалық механизмі.

№5 семинар. Қоршаған ортаны қорғаудың экономикалық әдістері.

1. Қоршаған ортаны қорғау кезіндегі іс-шараларды жоспарлау және қаржыландыру.
2. Табиғат ресурстарны пайдалану үшін берілетін төлемақы.

6 тақырып. Экологиялық қалыптастыру.

№6 семинар. Экологиялық қалыптастырудың негізгі міндеттері мен талаптары.

1. Экологиялық қалыптардың негізгі түрлері.

7 тақырып. Экологиялық экспертиза.

№7 семинар. Экология экспертизасы деген не? Жалпы түсінігі.

1. Мемлекеттік және жалпыхалықтық экологиялық экспертиза.

8 тақырып. Шаруашылық және басқа іс-әрекеттерге қойылатын экологиялық талап.

№8 семинар. Өнеркәсіптің және басқа да өндірістік объектілердің жоспарлануына, орналасуына қойылатын экологиялық талап.

1. Осы өндірістік объектілердің қолданымға берілуге қойылатын талаптар.
2. Қоршаған ортаға тигізетін әсерін бағалау.
3. Осы талаптарды бұзған кезде қолданылатын жазалау шаралары

9 тақырып. Қалдықтармен жұмыс істеу шараларына қойылатын экологиялық талаптар.

№9 семинар. Кәсіптік және қолданылым қалдықтарымен жұмыс істеу шараларына қойылатын экологиялық талаптар.

1. Зиянды қалдықтардың классификациясы
2. Зиянды қалдықтарды құжаттандыру.

10 тақырып. Қалдықтармен жұмыс істеу шараларын қадағалау.

№10 семинар. Зиянды қалдықтарды тасымалдауға қойылатын экологиялық талаптар.

1. Қалдықтардың сақталу орындары мен жою орындары.
2. Қалдықтармен жұмысты қадағалау шаралары.
3. Тұрғылықты орындардың тұрмыстық қалдықтарды жою іс-шаралары қандай?

11 тақырып. Ақпарат және мемлекеттік статистика.

№11 семинар. Экологиялық ақпараттың мемлекеттік фонды.

1. Ұлттық экологиялық атлас.
2. Экологиялық ақпаратқа қол жеткізу.

12 тақырып. Мемлекеттік табиғи қорғау фондтары.

№12 семинар. Қазақстан Республикасының қорғауға алынған территориялары туралы заңының принциптері.

1. Мемлекеттік табиғи қорық фондтары және аса қорғалатын табиғи территориялар түрлері.
2. Аса қорғалатын табиғи территориялардың құжаттамасы.
3. Аса қорғауға алынған территорияларды пайдалану.

4. Қорғауға алынған территориялардың мемлекеттік кадастры және мемлекеттік есеп.
5. Қызыл кітап.

13 тақырып. Қоршаған ортаны қорғау аймағындағы мәселелердің шешілуі және заң бұзу кезіндегі жазалау шаралары.

№13 семинар. Қоршаған ортаны қорғау аймағындағы мәселелердің шешілуі.

1. Экологиялық құқық бұзушылықтың түрлері.
2. Қоршаған ортаны қорғау заңын бұзудағы жауапқа тартылу.

Әдебиет: [1-7]

10.2 Магистраттардың өздік жұмысының мазмұны

10.2.1 МӨЖ түрлерінің тізімі

№	МӨЖ түрі	Есеп беру түрі	Бақылау формасы мен түрі	Сағат
1	Дәрістік сабақтарға дайындық		Сабақтарда қатысу	15
2	Тәжірибиелік сабақтарға дайындық	Конспект	Сабақта жауап беру	15
3	Аудитория сабағының мазмұнына кірмеген материалды меңгеру	Конспект (және басқалар)	Коллоквиум (және басқалар)	46
4	Семестрлік тапсырмаларды орындау	Реферат (және басқалар)	СТ қорғау	9
5	Бақылау шараларына дайындық		МБ 1, МБ 2, коллоквиум (тестілеу және басқалар)	5
	Барлығы:			90

4.4.2 Магистранттардың өздігінен оқуына бөлінген тақырыптардың тізімі

1 тақырып. Қазақстан Республикасының Экологиялық заңдылығы.

Негізгі терминдер және ұғымдар. Қазақстан Республикасының Қоршаған ортаны қорғау Заңы. Қоршаған ортаны қорғаудағы негізгі заңдылық принциптері.

2 тақырып. Табиғат ресурстары және оны қолдану.

Табиғи ресурстар және қолданушылар. Табиғат ресурстарын пайдаланудың мемлекеттік бақылауы. Мемлекеттік есеп және мемлекеттік кадастрлер. Жалпы және арнайы табиғат ресурстарын пайдалану.

3 тақырып. Қоршаған ортаны қорғаудың экономикалық механизмі.

Қоршаған ортаны қорғаудың экономикалық әдістері. Қоршаған ортаны қорғау кезіндегі іс-шараларды жоспарлау және қаржыландыру. Табиғат ресурстарны пайдалану үшін берілетін төлемақы.

4 тақырып. Экологиялық экспертиза.

Мемлекеттік және жалпыхалықтық экологиялық экспертиза.

5 тақырып. Төтенше экологиялық жағдай және экологиялық апатты аймақтар.

Кейбір территорияларды экологиялық төтенше аймақ немесе экологиялық апатты аймақ деп жариялаудың негізгі тәртібі мен түсініктері. Территорияны экологиялық тұрғыдан бағалау. Төтенше жағдайлы және экологиялық апатты аймақтарды реттеу.

6 тақырып. Қоршаған ортаны қорғауды қадағалау және мониторинг.

Табиғат ресурстарының мониторингі. Мониторингтің арнайы түрлері.

7 тақырып. Ақпарат және мемлекеттік статистика.

Экологиялық ақпараттың мемлекеттік фонды. Ұлттық экологиялық атлас. Экологиялық ақпаратқа қол жеткізу.

8 тақырып. Мемлекеттік табиғи қорғау фондтары.

Қазақстан Республикасының қорғауға алынған территориялары туралы заңының принциптері. Мемлекеттік табиғи қорық фондтары және аса қорғалатын табиғи территориялар түрлері. Аса қорғалатын табиғи территориялардың құжаттамасы. Аса қорғауға алынған территорияларды пайдалану. Қорғауға алынған территориялардың мемлекеттік кадастры және мемлекеттік есеп.

9 тақырып. Қоршаған ортаны қорғау аймағындағы мәселелердің шешілуі және заң бұзу кезіндегі жазалау шаралары.

Қоршаған ортаны қорғау аймағындағы мәселелердің шешілуі. Экологиялық құқық бұзушылықтың түрлері. Қоршаған ортаны қорғау заңын бұзудағы жауапқа тартылу.

Әдебиет: [1-7]

Қорытынды бақылау мен ағымдағы үлгерімді бақылау бойынша салмақты үлестердің бөлінуі

	№Нәтижелік бақылау түрі	Бақылау түрі	Үлестері
1	Емтихан	Емтихан	0,4
		Ағымдағы үлгерімді бақылау	0,6

11 Курстың саясаты

Магистрант дәріс сабақтарына міндетті түрде қатысуы тиіс. Сабаққа қатысу әр бір сабақта белгіленеді (сабақтың басында немесе аяғында). Егер белгілеу кезінде студент болмаса, ол белгілеуден кейін келсе де сабақта жоқ деп есептеледі.

Сабақтардағы кез келген бұзушылық жазаланады, тіпті аудиториядан шығарып жіберуге де жету мүмкін. Ал белсенді жұмыс бағаланады. Сабақтан қалмау керек және кешігіп келуге болмайды. Сабақты босату және кешігіп келу үшін төмендегі айыпты санкциялар қолданылады:

- Орынды себепсіз дәріс сабағына қатыспағаны үшін – минус екі балл;
- Аудиторияда тәртіпті бұзғаны үшін – сабаққа келгені үшін алған баллдан айырылады.

Талаптар мен айыпты санкциялар:

1. Оқу процесіне белсенді қатысу.
2. Сабаққа кешікпеу.
3. Аудиторияға сыртқы киімді шешіп кіру.
4. Сабақ барысында бір-бірімен сөйлеспеу, газет оқымау, ұялы телефондарды өшіру, сағыз шайнамау.
5. Оқу бөлмелерінде шылым шекпеу және тәртіпсіз сөздерді қолданбау
6. Босатылған дәрісті өздігінен игеріп тапсыру негізгі балл мөлшерінің 50%-мен бағаланады.
7. Уақытында орындалмаған тапсырмалар (бақылаудың барлық түрлері) негізгі балл мөлшерінің 50%-мен бағаланады.

Аталған талаптарды орындау емтиханға қатысуды қамтамасыз етеді. Межелік бақылауды тапсыру үшін студент, ағымдағы бақылаудан өтуі тиіс. Ағымдағы бақылау мен межелік бақылаудың бағалары бойынша рейтинг (P1, P2) анықталады: мысалы, P1-AB1*0,7+MB1*0,3. Межелік бақылаудан өтпеген немесе 50 төмен балл алған студент рейтингке жіберілмейді.

Соңғы қорытынды баға төмендегілерден шығарылады:

1. Дәріс сабақтарына қатысу
2. Дәріс сабақтарына белсенді қатысу және барлық сарамдық жұмыстар мен СӨЖ орындау мен қорғау
3. Білімдердің шекті бақылауы
4. Емтихан бағасы

Білімді бағалау балдық-рейтинг жүйесін қолданумен жүзеге асырылады, магистрант күнтізбелік кестеге сүйеніп өз білім деңгейін өзі бағалай алады. Қажетті балдар санын жинау үшін студент барлық тәжірибелік сабақтарға белсенді қатысуы қажет. Егер аталған шарт орындалмаса, студент барлық тақырыптарды игеріп тапсырудан кейін ғана емтиханға жіберіледі.

Семестр бойы білім деңгейі үнемі тексеріледі.

Орындалған жұмыстарды тапсыру бақылау шараларының күнтізбелік кестесі бойынша жүзеге асырылуы шарт.

Босатылған сабақтардың тақырыптарын игеріп тапсыру:

Орынды себеппен тәжірибелік жұмысты орындамаған студент оны келесі жұмада тапсыра алады, бірақ сол жағдайда жұмыстың орындалуы 1 баллға төмендетіліп бағаланады.

Шекті бақылау кезінде басқа магистранттан жазбаша жұмысты көшіріп алуға тыйым салынады (көшірілген жұмыс есептелмейді). Емтихан билет түрінде өткізіледі.

Сіздерге сәттілік тілеймін!!!

12 Әдебиеттер тізімі

Негізгі

1 Карагажанов З.К. Платежи за пользование природными ресурсами . Алматы: КазГУ, 1997- 162 с.

2 Методика определения платежей за загрязнение окружающей природной среды. Алматы: Изд.Минэкологии, 1994- 24 с.

3 Сборник нормативных правовых актов «Охрана окружающей среды», Алматы: ЮРИСТ 2005 – 220 с.

4 Экологический кодекс Республики Казахстан.от 9 января 2007 года № 212 ЗРК

Қосымша

5 Положение о Красной книге Республики Казахстан. Постановление Правительства Республики Казахстан от 15.12.2004 года № 1330.

6 Реймерс Н.Ф. Природопользование. Словарь-справочник. М.: Мысль, 1990 – 637 с

7 Тонкопий М.С. Экономика природопользования. Алматы: Экономика. 2003 455 с.